

William Ejalu

Kelet-Afrika és Magyarország:

esély egy új partnerkapcsolatra

BEVEZETŐ

Adódik lehetőség arra, hogy a megújult Kelet-Afrika Közösség (East African Community – EAC) egyes tagállamai¹ és Magyarország, az Európai Unió tagállama² között lévő kapcsolatok megújuljanak: azáltal, ha az EAC-val, mint tömbbel kezdeményeznek kapcsolatot. Az EAC központja Tanzániában, Arushában van és a szerkezeti felépítését az EU-val való együttműködésnek megfelelően alakították ki. 1,820,664 km² területet fed le és népessége 100,000,000 millió: hatalmas lehetőséget rejt a munkaerőforrás, természetes energiaforrások és a piac területén. E régió a magyar befektetéseknek is termékeny talaja lehet.

Magyarországnak, mint viszonylag új EU-tagnak állampolgárai és termékei védelmében új kapcsolatokat és lehetőségeket kell keresnie. Az EU-s piacok telítettségét és az Unión belüli befektetési lehetőségek szűkösségét könnyen kárpótolni tudja azáltal, ha az Unió és Európa területén kívül is megvizsgálja lehetőségeit. Az EAC tömb is ilyen lehetőséget jelent, és ugyanez érvényes a kelet-afrikai nemzetekre is. Természetesen ezen új partnerségben nemcsak gazdasági, hanem más együttműködés is lehetséges.

A KELET-AFRIKAI KÖZÖSSÉG RÖVID TÖRTÉNETE

Kenyának, Tanzániának és Ugandának már a Kelet-afrikai Közösség (East African Community, a továbbiakban EAC) 1999-es újraindítása előtt is hosszú együttműködés-története volt az egymást követő regionális integrációs átalakulások következtében. Ezek egyike az 1917-es Vámszövetség volt Kenya és Uganda között, melyhez az akkori Tanganyika csak később, 1927-ben csatlakozott. E folyamat további állomásai: a Kelet-afrikai Nemzetközösségi Követség (1948-1961), a Kelet-afrikai Közös Szolgáltatási Szervezet (1961-1967), a Kelet-afrikai Közösség (1967-1977) és a Kelet-afrikai Együttműködés (1993-1999) létrehozása.³

Mire az 1967-ben alapított EAC 1977-ben szétesett, Kenyának, Tanzániának és Ugandának már sok közösen felügyelt szolgáltatása volt, többek között a Kelet-afrikai Légitársaság, a Kelet-afrikai Fejlesztési Bank, a Kelet-afrikai Vasutak, a Kelet-afrikai Posta és Telekomunikációs Testület és a Kelet-afrikai Kikötővárosok és Kikötők Szervezete. A Közösség kudarcát főként a három miniszterelnök⁴ közötti politikai különbségeknek tulajdonítják, de elmondható, hogy az EAC szétesésének három fő oka volt. Először is a három országnak akkoriban különböző politikai rendszere⁴ volt. Másodsorban, Kenya több mandátumot köve-

telt Tanzániánál és Ugandánál minden EAC döntéshozatali szervezetben. Végül pedig Tanzánia támogatta azt, hogy az ugandai Idi Amin Dada kormányát megbuktassák.

A jelenlegi Kelet-afrikai Közösség 2000. július 7-én lépett életbe, miután Kenya⁵, Tanzánia⁶ és Uganda⁷ miniszterelnökei 1999. november 30-án aláírták az újra-alapítási szerződést.

Jelenleg közös pénzügyi szövetséget terveznek közös pénznemmel, a kelet-afrikai shillinggel. Azt is tervbe vették, hogy közös piacot és politikai szövetséget alakítanak ki: a Kelet-afrikai Állam-szövetséget, melynek közös elnöke és közös parlamentje lesz. Röviden fogalmazva a Közösség hosszútávú célja a politikai, gazdasági és társadalmi integráció.⁸

KELET-AFRIKA ÉS MAGYARORSZÁG KAPCSOLATAI

Három, időnként egymásnak ellentmondó mozgatóerő uralja Afrika és az ipari országok kapcsolatát: a kereskedelem, az adósságok és a segélyek.⁹ Magyarországnak a szub-szaharai országokkal főként gazdasági jellegű kapcsolatai vannak. A kapcsolatok kifejeződésének okait indokolni lehet azzal, ha az e téren adódó lehetőségeket megértjük. Mint a Cotonou-Egyezmény tagja, Magyarország

részt vállal az Európai Unió és az Afrikai Unió közötti intézményes párbeszédben és hozzájárul az Afrikai Nemzetközi Fejlesztési Támogatáshoz is.¹⁰

A kelet-afrikai országok és Magyarország között létező kapcsolatot a hidegháborús szövetségek határozták meg. A három eredeti EAC-tag és Magyarország között csak az 1989-es magyar rendszerváltás óta létesült kapcsolat. A hidegháború idején, a volt szovjet szatellit-államok és más országok közötti kétoldalú kapcsolatokat Moszkva irányította, ezért természetesen az EAC-országok másfelé kezdtek vizsgáldni, amikor a kommunizmus megbukott a Szovjetunióban és Kelet-Európában. Míg mind az EAC és Kelet-Európa a nyugat figyelméért harcolt, az egymás közötti kétoldalú kapcsolatok minimalizálódtak.

A korai kilencvenes években Magyarország olyan kihívásokkal szembesült, mint a demokrácia, a jogrend, és a szabad piacgazdaság bevezetése, és természetesen a nyugattal épített stratégiai kapcsolatokat. Így, bár nem szándékosan, a szub-szaharai országokat elhanyagolta. Magyarországnak kétoldalú egyezményei vannak Kenyával,¹¹ Tanzániával¹² és Ugandával is.¹³ A szocializmus korszakában szorosabb kapcsolatokat ápolt a szocialista Tanzániával, mint Kenyával és Ugandával. Akkoriban számos magyar szakértő dolgozott Tanzániában kormánytanácsadóként

Fotó: Jasper Kata • Női portré

és/vagy a Dar Es Salaami Egyetem alkalmazottjaként. 1996-ig¹⁴ sok kelet-afrikai, főként tanzániai diák kapott ösztöndíjat különböző magyar felsőoktatási intézményekben, egyetemeken.

Ma a magyar külpolitika nem rendelkezik határozott Afrikapolitikával. Nemzetközi fejlesztési támogatási programjában a Legkevésbé Fejlett Országok (Least Developed Countries – LDC) között egy szub-szaharai ország, Etiópia szerepel. A szubszaharai országok közül Dél-Afrikával van a legerősebb kapcsolata.

ÚJ PARTNERSÉG

Afrika nem a vadvilág, betegségek, szárazság, éhínség és éhezés kontinense, hanem egy lehetőségekkel és kalandokkal teli föld. Igaz képet kell festeni Afrikáról, változtatni kell azon, ahogy az emberek Afrikát szemlélnek. Ehhez pedig az Afrikát érintő ügyekben szereplők együttműködésére is szükség van. A partnerek és a civil társadalom közötti kapcsolatokat is fejleszteni kell, ha az Afrikával kapcsolatos kezdeményezések törekvéseit sikerre akarjuk juttatni.

Kelet-Afrika és Magyarország között kialakulhat egy többszintű, kölcsönös tiszteleten alapuló új partnerségi viszony. Ehhez mind a kormányok, mind a polgári társadalom részvételére szükség van, és csak akkor lehetséges, ha az EAC és Magyarország is felismeri a jelenlegi kapcsolatok fejlesztésének szükségességét és fontosságát. A globalizáció nem hagy más esélyt, minthogy kihasználják a közvetlen kapcsolatokat.

Ahhoz, hogy e kezdeményezések sikeresek legyenek, mindkét félnek ki kellene használni az „öregdiák” és a tiszteletbeli konzulátusi hálózatok adta előnyöket. Magyarország előnyben van, hiszen sok kelet-afrikai állampolgár tanult Magyarországon, akik nagyon hatékonyan segíthetnék elő és támogathatnák e kapcsolatok fejlődését.

- **Külpolitika:** Magyarországnak ki kell alakítania egy külön Afrika-politikát. Ehhez külpolitikáján is változtatni kellene úgy, hogy „széleskörűbb legyen (i.e. együttműködés nem kormány-szintű szervezetekkel, tudományos és oktatási intézményekkel), szolgáltatás központú legyen (valóban az állampolgárait szolgálja), ugyanakkor átlátható és megbízható legyen”.¹⁵ Magyarország, mint EU- és NATO-tag esélyes és felelős abban, hogy a békét és a biztonságot Európa határain túl is elősegítse.

A kelet-afrikai országoknak ugyanezt kell tennie. Kenya kormánya megtette az első lépést: képviselőit arra ösztönözte, hogy hozzanak létre szorosabb együttműködést a kelet-európai országokkal. De ezt a lépést az EAC-nek egységes tömbként is meg kell tennie.

- **Kereskedelem és befektetés:** Kelet-Afrikában, illetve Afrika egészében is (bizonyos iparágakban) pénzügyi tőkében és

magasan képzett szellemi tőkében egyaránt hiány van. Magyarország helyzetet teremthetne ahhoz, hogy tapasztalatát és szaktudását ezen a területen is exportálja. Ám e vállalkozások sikere azon múlik, hogy a magyarok képesek-e szérenyén és alázatosan együttműködni, illetve megtalálják-e, mire van szükségük az adott közösségeknek.

Az afrikai régió az ipar fellendítéséhez és a különböző gazdasági szektorok átfogó fejlesztéséhez óriási tartalékokkal rendelkezik: gazdag és változatos természetes energiaforrásai, óriási termőföldjei, ásványianyag-forrásai, víztartaléka, vadvilága és erdői vannak. Ez mind a mezőgazdasági, az ipari, a turizmus- és a kereskedelem-fejlődést, növekedést is lehetővé teszi. Kelet-Afrika tehát új, vonzó befektetési és piacterület. Jelentős lehetőségek rejlenek a mezőgazdasági-feldolgozási, bányászati kitermelési, turisztikai és halászati iparágakban, illetve a regionális infrastruktúra kiépítésében, mint pl. az utak, vasutak, telekommunikációs és erőforrás-fejlesztésekben.¹⁶

Másrészről viszont Magyarország jelentős import-forrás az ipari technológiában, gépiparban és más munkaeszközökben, ugyanakkor a kelet-afrikai termékek készsége piaca is. Az EAC főként feldolgozatlan termékeket exportál, pl. teát, kerti növényeket, kávé, cementet, pamutot, dohányt, gyémántot, halat és halkészítményeket, mosószódát, féldrágaköveket, mészkövet, illetve nyersbőrt és irhát.

Az Egyesült Nemzetek és a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara három kedvező indokot talált arra, miért érdemes Kelet-Afrikába befektetni:¹⁷

A PIAC NAGYSÁGA ÉS A PIAC ELÉRHETŐSÉGE

Amikor a (2013-ra várható) regionális integrációs folyamat befejeződik, az EAC körülbelül százmillió fős vásárlóerejével Afrikában a második legnagyobb egységes felvevő piac lesz befektetők számára, melyet csak Nigéria 137 millió fős vásárlóereje tud majd maga mögött. A vámegyesítési protokoll már 2005. január 1-től életbe lépett, és az integrációs folyamat további lépései is nemsokára várhatók. De nemcsak a belső EAC-piacról van itt szó: Kenyán és Ugandán keresztül a befektetőknek a 385 millió fős vásárlóerővel rendelkező COMESA-piaccal, illetve Tanzánián keresztül a 215 millió fős SADC-piaccal is kapcsolata lesz. (COMESA: Kelet- és Dél-Afrika Közös Piac, SADC: Dél-afrikai Fejlesztési Közös-ség). Minden EAC-partnernek kedvezményes piacra lépési engedélye van az EU-ban és az Afrikai Fejlődés és Lehetőség Határozata (AGO) értelmében bizonyos termékek az USA piacán is megjelenhetnek.

FORRÁSOK ÉS LEHETŐSÉGEK

Az EAC jelentős részén ideális talaj- és klíma-feltételek adottak különböző mezőgazdasági termékek, pl. tea, kávé, gyümölcsök, virágok és zöldségek termesztésére. Kenya eredményei a mezőgazdasági export lehetőségét bizonyítják. Az EAC a turizmus területén is irigylésre méltó természeti előnyökkel rendelkezik, főként Tanzániában, ahol az ország területének 25%-át vadrezervátummá és nemzeti parkká minősítették. A kelet-afrikai turizmus egyik legismertebb jellegzetessége a hatalmas vadállatsordák június és november közötti vándorlása a Szerengeti síkságról a Maasai Marába és vissza. Kevésbé ismert és nyilvánvalóan kevésbé kihasznált lát-nivaló az EAC-országok 2000 km hosszú partvonala. De számos lehetőség nyílik többek között a bányászat, infrastruktúra és a szolgáltatóipar területén is.

BEFEKTETÉST ÖSZTÖNZŐ KÖRNYEZET

Az EAC politikailag és ugyanakkor gazdaságilag is stabil környezet, melyet a demokratikusan választott kormányok, az alacsony infláció és a biztos növekedés jellemeznek. A régió elhelyezkedése tökéletes az afrikai piacok viszonylatában is: Tanzánia önmaga nyolc országgal határos és számos légitársaság üzemelteti járatait Nairobiba.

Fotó: Jasper Kata • Fiatall núbiai asszony lakodalomban

Mindegyik ország liberalizálja gazdaságát, e téren Uganda a leggyorsabb és legfejlettebb. A Közösség egységes kultúrával rendelkezik, és az üzleti élet, a kormányzati tevékenység, a törvénykezés területén az angol nyelv használata elterjedt. Kenya jól képzett, vállalkozó munkaerővel is rendelkezik.

Javaslatok az EAC-országok és Magyarország közötti kereskedelem és befektetések elősegítésére:

1. Közvetlen járatokat kell indítani Budapest és a Kelet afrikai országok között.
2. Ki kell építeni üzleti struktúrákat, azaz kereskedelmi képviselőket és banki kapcsolatokat Magyarország és Kelet-Afrika között.
3. Létre kell hozni egy Kereskedelmi Kamarát: az erősödő Uganda és Magyarország közötti együttműködés miatt javasolom egy magyar-kelet-afrikai és/vagy magyar-ugandai kereskedelmi kamara létrehozását. Ez elősegítené a könnyebb információ áramlást az érdekelt felek között. Kevés ember van tisztában a kelet-afrikai és magyarországi üzleti lehetőségekkel, ezért egy ilyen intézmény létesítése áthidalná ezt az információs hézagot.
4. Számos befektető érdekelt lenne kelet-afrikai üzleti lehetőségekben, de azért, hogy a befektetők a bürokrácián és korrupción keresztül tudjanak jutni, helyi partnereket kell keresniük.
5. A hálózatépítést javítani kell és hatékonyabbá kell tenni: mind a kelet-afrikai magyar tiszteletbeli nagyköveti hálózatot, mind a budapesti kelet-afrikai tiszteletbeli nagyköveti hálózatot hatékonyabban kéne használni: információs és tanácsadó szerekként.
6. A „öregdiák-”, és a diaszpóra-hálózatok kihasználása is hasznos lenne.
7. Gazdasági küldetéseket, látogatásokat, konferenciákat és kerekasztal-beszélgetéseket kell szervezni.

KÖVETKEZTETÉS

Tanulmányom nem átfogó szándékú, főként az EAC és Magyarország közötti együttműködés gazdasági oldalára összpontosít. Fontos, hogy minden kezdeményezés Kelet-Afrikát egyenlő partnerként és ne alárendelt félként kezelje, továbbá fontos az is, hogy minden befektetésben a helyi közösségek is részt vegyenek, így a befektetés egyúttal a közösségfejlesztést is elősegítené.

Magyarország a kelet-afrikai országoknak más területeken is nagy segítséget nyújthatna. Külön meg kellene vizsgálni ezeket a pontokat, mint pl. a harcot a szegénység megszüntetéséért, a helyes kormányzás és az állami erőforrások hasznos elosztásának elősegítését, a demokrácia és jogrend megszilárdítását, hogy csak néhányat említsünk. Véleményem szerint, ha a kelet-afrikai országok gazdasága képes ellátni, munkát adni lakosságának, továbbá képes megfelelő egészségügyi rendszert kialakítani, és ezáltal az emberek alapszükségleteit kielé-

gíteni, akkor ez az emberi jogok nagyobb tiszteletét is maga után fogja vonni. Ezalatt nem azt értem, hogy az emberi jogok másodrendűek lennének, de meg kell érteni, hogy az emberek csak akkor gondolkodnak el az emberi jogokon, ha elemi szükségleteik már ki vannak elégítve.

Kelet-Afrika és Magyarország polgári lakossága fontos szerepet játszik a régió fejlesztésében. A probléma az, hogy az Afrikában és Afrikáért dolgozó magyar és európai nem kormány-szintű szervezetek nem érdekeltek abban, hogy átadják a felelősséget a helyi közösségeknek, hanem inkább ezeket a közösségeket alárendelt, nem egyenrangú partnerekként kezelik. A régió közösségeinek nem segélyekre van szüksége, hanem olyan eszközökre, melyekkel képesek megtenni bizonyos lépéseket. Ezért a segélyezési üzletben utazók ideje a végéhez közeledik. Azon nem kormány-szintű szervezetek, melyek nem a helyi szervezeteket akarják megerősíteni, ne kapjanak pénzt a csakis saját dolgozóikra nézve előnyös haszontalan projekteikre.

Észre kell vennünk, hogy mind Kelet-Afrikának, mind Magyarországnak szüksége van egymásra. Magyarországnak Kínát kéne példaképnek tekintenie és egész Afrikában lehetőségeket kéne felkutatnia.

ESETTANULMÁNY: UGANDA

Rövid útmutató arról, hogyan fektethet be Ugandában¹⁸

MIÉRT FEKTESSEN BE UGANDÁBAN?

1 991 óta több, mint 2000 különböző nagyságú vállalkozás 2,5 milliárd USA dollárt meghaladó összeget fektetett be különböző ugandai projektekbe, számos területen, a mezőgazdaságtól kezdve a gyártáson keresztül a szállításig.

Uganda vonzó befektetési célpont a következő okok miatt:

- Afrika szívében, stratégiaileg fontos helyen fekszik, könnyű hozzáférést biztosít a regionális piacok felé,
- kiszámítható és állandó gazdasági környezettel rendelkezik,
- liberalizált gazdasága van,
- bőséges természeti erőforrásokkal rendelkezik,
- kormánya bizonyítottan elkötelezett a magánszektor érdekei felé,
- jól képzett, angolul beszélő munkaerővel rendelkezik,
- a régió más országaihoz képest megfelelő alap-infrastruktúrája van.

Uganda ma a szub-szaharai Afrika leggyorsabban növekvő gazdaságai közé tartozik és sok tekintetben új arculatot mutat.

ÖSZTÖNZŐ RENDSZER

A kitűnő makro-gazdasági eredmények mellett Uganda a privat szférának versenyképes és ösztönző rendszert nyújt:

- egységes 30%-os vállalati adó: a legalacsonyabb a régióban
- import adómentesség növényekre és gépekre
- adó-visszatérítési lehetőség exportőröknek
- teljesen liberalizált külkereskedelmi rendszer, mely nem korlátozza az ország tőkeáramlását
- szabadon váltható, erős valuta
- 50-70%-os különleges kezdeti juttatás (gyors értéksökkenés) növényekhez és gépekhez
- 100%-os kezdeti juttatás képesítéshez, tudományos kutatáshoz és ásványi anyagok felderítéséhez
- növények és gépek forgalmi adójának késleltetett fizetésének lehetősége
- "újonnan érkezettek" kiváltságai: adómentesség gépjárművekre és magántulajdonra minden befektetőnek és bevándorlóknak.

Fotó: Jasper Kata

A szegda nevű csónak - nevét a tulajdonos legkisebb lányáról kapta

BEFEKTETÉSI LEHETŐSÉGEK

A következő leírás néhány terület befektetési lehetőségeit vázolja fel.

Virágkertészet: a virágkertészet nyújtja Uganda legvonzóbb megtérülésű mezőgazdasági befektetését (30-40%), bár nagy eredeti befektetést igényel. Szükség van fejlesztésekre és új vállalkozásokra. A piac a termelési növekedést is képes követni. Befektetési lehetőségek többek között a szaporítási anyagok termelésében és ellátásában, az üvegház építés és a csomagoló anyagok gyártásában rejlenek.

Halászat és haltenyésztési iparág: ez az ágazat a közelmúltban jelent meg és Uganda vezető valuta-bevételi forrásává vált. Lehetőségek a forgalmi adós termékek, pl. a konzervhal előállításában, a vízi kultúrák fejlesztésében és a gátak, vízések körüli elkerülő halastavak létrehozásában rejlenek.

Pamut- és textilipar: számos befektetési lehetőség van: gyapottermesztés export célokra, gyapotmagtalanítók létrehozása, farmerek alapanyag-ellátása és emberi fogyasztásra is alkalmas gyapotalaj termelése.

Építési és kivitelezési ágazat: a lehetőségek között van a városi és város-környéki alacsony költségű lakóépületek létrehozása, a lakhatási- és jelzőloghitelek intézése, építkezési felszerelések és építőanyagok ellátása.

Élelmiszer és ital ágazat: a befektetési lehetőségek főként abban állnak, hogy a helyi mezőgazdasági nyersanyagok felhasználásával nagyobb export-lehetőségű feldolgozott mezőgazdasági termékeket állítsanak elő. További lehetőségek rejlenek a támogatási ágazatokban is, mint például a csomagolási szektorban, az adózott termékfeldolgozásban vagy az exportáló helyek hidegtárolási megoldásaiban is.

Oktatási ágazat: sok lehetőség adódik, főként az általános iskolai szinten túl: pl. a középiskolai taníttatás, technikai és hivatásos képzés, a számítógépes tudás fejlesztése, és a vezetői képzés területén.

Pénzügyi szolgáltatások: mivel a kedvező éghajlat, a megbízható makro-gazdasági környezet és a politikai stabilitás adott, óriási lehetőségek vannak a kereskedelmi bankok, fejlesztési bankok, hitelbankok, tőzsdék, biztosítási szolgáltatások, lízing, jelzálog-hitelek, építési társaságok, mikro-finanszírozási szolgáltatások, és szakosodott képzési intézmények területén.

Gyümölcsök és zöldségek: lehetőségek adódnak a gyümölcs és zöldségtermesztés, és -feldolgozás területén, a szárított gyümölcsök előállítása és export-kereskedelme terén, ill. a gyűjtőpontok hidegtárolási megoldásainak kapcsán. További lehetőségek

Fotó: Molnár Krisztián

őségek rejlenek az organikus termesztésben, illetve az olyan öntözési rendszerek kidolgozásában, melyek lehetővé teszik az egész éves betakarítást.

Elektronika: lehetőségek adódnak az országban kapható rádió, televízió és klímaberendezések márkaszervizeinek létrehozásában és a helyi, illetve a regionális piacokat megcélzó számítógép-alkatrészek előállításában és összeszerelésében.

Tejipar: nagy befektetési lehetőség van a tejpör és a tartós tej (sűrített tej, hőkezelt tej) termelésben, a vaj, sajt, jégkrém, joghurt és ghi előállításban. Lehetőségek adódnak a tehén- és kecsketenyésztésben és a tejüzemek igazgatásában.

Turizmus: befektetési lehetőségek adódnak az utazás-szervezés, a vízi sportok és kapcsolódó tevékenységeik, a szállás, a konferencia-szervezés, a nemzeti park-engedmények és -privatizáció területén, továbbá a már meglévő szereplőkkel való közös vállalkozások létrehozásában.

A befektetési lehetőségek további részletei az Ugandai Befektetési Hatóság ágazati profiljaiban található.

BEFECTETÉSI GARANCIÁK

MIGA biztosítás

Uganda 1992-ben lett a Többoldalú Befektetési Garancia Ügynökség (Multilateral Investment Guarantee Agency) tagja. Ezáltal a külföldi befektetők széles körben biztosítani tudják befektetéseiket a nem-kereskedelmi kockázatok ellen, mint pl. a kizárás, a valuta műveletek, szerződészegések és polgári konfliktusok esetén. A külföldi befektetők az Ugandai Befektetési Hatóságon keresztül igényelhetik MIGA biztosítást.

Tengerentúli Befektetési Biztosítási Rendszer

(Overseas Investment Insurance Scheme) – Ez a rendszer az Egyesült Királyság vállalatának nyújt biztosítást a külföldi piacon történő befektetések lehetséges politikai kockázatai ellen.

Tengerentúli Magánbefektetési Testület

(Overseas Private Investment Corporation, OPIC): 1998-ban kötött egyezmény a fentebb említett USA ügynökséggel, mely az ugandai-amerikai befektetéseket hivatott biztosítani.

Uganda kétoldalú befektetés-védelmi egyezményeket kötött számos más országgal is.

Ugandai Befektetési Hatóság

(Uganda Investment Authority, továbbiakban UIA): az ügynökséget az ugandai kormány hozta létre azért, hogy elősegítse az ugandai befektetéseket, az ugandai befektetési lehetőségekről tájékoztassa a világ befektetőit, koordinálja a nemzeti befektetési-marketing programokat és kapcsolattartó legyen az Ugandában érdekelt befektetők felé. Mint üzlet-központú ügynökség, az UIA olyan szakértőket alkalmaz, akik a befektetőket abban segítik, hogy képesek legyenek a tervezett befektetéseiket a lehető legkevesebb problémával megvalósítani. Az UIA a megfelelő befektetés-barát politika kialakításában a kormány tanácsadójaként is működik, és általánosságban véve arra van berendezkedve, hogy gyorsan eleget tudjon tenni a befektetők információs vagy eljárási szükségleteinek.

Pénzügyi támogatás/segítségnyújtás

A külföldi befektetők a helyi banki ágazattól igényelhetnek kölcsönöket és projektjeiket a helyi tőzsdén is bejegyeztethetik. Az adott ágazatokban számos olyan projekt létezik, melyek a befektetőket támogatják. Az UIA a lehetséges befektetőknek tanácsot is tud adni abban, hogy a tervezett befektetéseikhez hogyan és hol juthatnak finanszírozási lehetőségekhez.

HOGYAN KEZDJE? - RÖVID ÚTMUTATÓ

A külföldi befektetők minimum 100.000 USA dolláros befektetéssel kaphatnak befektetési engedélyt az Ugandai Befektetési Hatóságtól. Helyi befektetőknek a minimum követelmény 50.000 USA dollár, de saját befektetőikkel anélkül folytathatják munkájukat, hogy az UIA-tól engedélyt kéne kérniük.

Mint új befektető, a következő lépéseket kell megtennie ahhoz, hogy beindíthassa vállalkozását:

1. lépés: Jegyeztesse be cégét Ugandában a közjegyzői irodában és szerezze be a következő iratokat:

- Alapító okirat és társasági szerződés
- Cégbírósági Bejegyzés

2. lépés: Szerezze meg a befektetési engedélyt

Kérvényezzen befektetési engedélyt az UIA 1. formanyomtatványával és csatolja a következő iratokat:

- Alapító okirat és társasági szerződés
- Cégbírósági bejegyzés (korlátozott felelősségű társaságoknak)
- Üzleti terv

Az elbírálási idő átlagosan 2-5 nap.

3. lépés: Szerezze be a másodlagos engedélyeket

A vállalkozás felállításához a befektetés fajtájától függően bizonyos másodlagos engedélyekre vagy meghatalmazásokra is szüksége lehet, pl. bányászati, légi szállítási engedélyre, szám-

lanyításra, erdőhasználatra. Az UIA segít Önnek abban, hogy ezekhez hozzájusson, sőt abban is, hogy más szolgáltatásokat is igénybe vehessen. Az UIA abban is segíti Önt, hogy a megfelelő iparterületet megszerezhesse, dolgozói munkavállalási engedélyeit elintézzze, és bizonyos közszolgáltatásokhoz, pl. telefonvonal-, áram- és vízellátáshoz is hozzájusson.

IMPORT ÉS EXPORT UGANDÁBAN

Export és import tekintetében kevés afrikai ország rendelkezik olyan stratégiai fontosságú elhelyezkedéssel, mint Uganda. Az ország Kelet- és Közép-Afrika szívében fekszik: abban a régióban, melyben Afrika több, gazdasági szempontból kiemelkedő országa található.

Uganda a COMESA tagja (Kelet- és Dél-afrikai Államok Közöspiac), mely húsz országot egyesít és több mint 300 millió fős vásárló-piaccal rendelkezik. Mint kereskedelmi tömb, a COMESA évente több mint 17 milliárd USA dollár értékben importál, és több mint 13 milliárd USA dollár értékben exportál termékeket.

A COMESA országok befektetői kedvezményes bánásmódban részesülnek, csökkentett adótarifák vonatkoznak rájuk a COMESA tömbön belüli export kereskedelem esetén. A cél az, hogy a 2000-re a vámtarifát a régió belüli export esetén nullára csökkentsék.

Uganda tagja a Kelet-afrikai Együtműködésnek is, mely Kenyát, Tanzániát és Ugandát egyesíti.

A nemzetközi piaci kapcsolatok terén Ugandának számos export kapcsán, várható befektetőként piacra lépési engedélye van az Európai Unióban és az Egyesült Államokban.

Uganda ugyanakkor külön kétoldalú egyezményeket és befektetést elősegítő megállapodásokat kötött azért, hogy elősegítse az export és import alakulását az Egyesült Királysággal, Olaszországgal, Kenyával, Tanzániával, Dél-Afrikával, Egyiptommal, Indiával, Kínával, Németországgal, Hollandiával és sok más országgal.

VÍZUM / MUNKAVÁLLALÁSI ENGEDÉLY

Az országba látogatók egyszeri belépésre jogosító vízumot kapnak és érkezéskor országlátogató igazolványt állítanak ki részükre nyaralási, utazási vagy üzleti célra, illetve a kereskedelmi és hivatásbeli tevékenységek végzésére. (A díjszabással és a mentesített országokkal kapcsolatos információért ld. vízum tudnivalók.)

Kérjük hozzon magával igazolványképeket.

Többszöri belépésre jogosító vízumot olyan üzlemberek kaphatnak, akiknek előreláthatólag számos alkalommal kell az országba látogatniuk üzleti megbeszélések és szervezések céljából.

A belépési engedélyek fajtái:

- A1** kormányalkalmazottak, ENSZ-szervezetek, AU, PTA és más, a miniszterelnök által feljogosított intézmények alkalmazottai.
- A** a fent említett szervezetekkel szerződött vállalatok
- B-F** különböző tevékenységet folytató befektetők
- G** munkavállalók

A vonatkozó törvény értelmében a befektetőknek és a munkavállalóknak érvényes biztosítási kötvénnyel kell rendelkezniük egy, a származási országba, egy útra, turistaosztályra szóló repülőjegy árának összegében. Ha szükséges, ezt az összeget az ország az okozott károk megfizetésére vagy a biztosított személy ellátására és/vagy hazatelepítésére fordíthatja.

Az A1-es vízum esetében nincs belépési díj.

Minden más vízumtípus esetében a meghirdetett árszabásnak megfelelő összeget külföldi valutában vagy megfelelő helyi pénzenben ki kell fizetni. A belépési engedélyeket éves árfolyamon lehet megújíttatni.

Vízumok

1999 március 1. óta az Ugandai Kormány minden Ugandába látogató számára vízum-kötelezettséget rendelt el. Ennek értelmében:

- minden külföldi utazónak utazása előtt vízumot kell beszereznie az Ugandai Konzulátuson.
- Ha a külföldi utazó nem tudott országában az Ugandai Konzulátusra elmenni, vízumát beszerezheti a belépési ponton is.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

Ehhez az íráshoz többen hozzájárultak közvetlenül és/vagy közvetetten, szándékosan és/vagy véletlenül különböző beszélgetések és megbeszélések során. Az itt közölt nézetek saját nézeteim, bármely hibáért, kihagyásért vállalom a felelősséget. Beszélgetőtársaim tanácsai, támogatásuk és segítségük nélkül soha nem fordítottam volna időt arra, hogy megírjam ezt a tanulmányt. Bár mindenkit nem lehet felsorolni, néhányuk külön figyelmet érdemel.

Ezúton köszönöm Nicholas Catsaras (volt Másodtitkár, Brit Nagykövetség, Budapest), Anna Nagy (volt Sajtóosztály Vezetője, Brit Nagykövetség, Budapest), Myles Wickstead (volt Főtitkár, Commission for Africa, London), Anders Karlsen (Szekcióvezető, Afrika Osztály, Dán Külügyminisztérium), Maxwell Mkwezalamba (Gazdasági Ügyek Megbízottja, African Union Commission), Anja-Riitta Ketokoski-Rexed (Nagykövet, Fejlesztési-Politikai Tagozat, Finn Külügyminisztérium), Ali Qassim (Finnország), Asha-Rose Migirow (Tanzánia volt Külügyi- és Nemzetközi Fejlesztési Minisztere, az ENSZ Főtitkár Helyettese), H.E Julius Kandie (Nagykövet és a Kenyai Köztársaság Örökös Képviselője, Bécs), H.E João Miguel Vahekeni (az Angolai Köztársaság Nagykövete, Budapest), H.E Duduzile M. Khoza (a Dél-afrikai Köztársaság Nagykövete, Budapest), H.E Sági Gábor (a Magyar Köztársaság nagykövete, Nairobi), Dorina Surugiu (CEU Business School, Románia), Steve Mhina (Tanácsadó, Budapest, Magyarország), Peter Nyariki (Kenya Közösség, Budapest, Magyarország), Rhoda Ejalu (Ugandai Bank), Szedlacskó Zoltán (AHEAD Afrika, Budapest, Magyarország), Joó Zsofi (Africainfo, Magyarország), Régi Tamás (Metropolitan Egyetem, Leeds), Sárkány Mihály (Néprajzi Kutatóintézet, Magyar Tudományos Akadémia, Magyarország) and Novák Anita (Budapest, Magyarország) munkáját.

Végül, de nem utolsósorban szeretnék köszönetet mondani Maya Elsa Ejalu 'hercegnőnek' (kétéves lányomnak) és Nancy Elsa Katereggának (édesanyámnak) támogatásukért és bátorításukért.

2007. szeptember 8.

RÖVIDÍTÉSEK

- AGOA – African Growth and Opportunity Act (USA) – Afrikai Fejlődés és Lehetőség Határozata
- AU – African Union – Afrikai Unió
- EAC – East African Community – Kelet-Afrikai Közösség
- EU – European Union – Európai Unió
- COMESA – The Common Market for Eastern and Southern Africa – Kelet- és Dél-Afrika Közöspiac
- ICC – International Chamber of Commerce – Nemzetközi Kereskedelmi Kamara
- KAM – Kenya Association of Manufacturers – Kenyai Gyártók Szövetsége

- MIGA – Multilateral Investment Guarantee Agency – Többoldalú Befektetés Biztosítási Ügynökség
- NGO – Non Governmental Organization – Nem kormányzati szervezetek
- OPIC – Overseas Private Investment Corporation – Tengerentúli Magánbefektetési Testület
- PTA – Preferential Trade Area – Kedvezményes Kereskedelmi Terület
- SADC – South African Development Community – Dél-Afrikai Fejlesztési Közösség
- UIA – Uganda Investment Authority – Ugandai Befektetési Hatóság
- UN – United Nations – Egyesült Nemzetek
- VAT – Value Added Tax – Általános Forgalmi Adó (ÁFA)

VÉGJEGYZET

- ¹ Burundi, Kenya, Ruanda, Tanzánia és Uganda.
- ² 2005. május 1. óta.
- ³ www.eac.int
- ⁴ Jomo Kenyatta (Kenya), Julius Nyerere (Tanzánia) and Idi Amin Dada (Uganda)
- ⁵ Kapitalizmus Kenyában, szocializmus Tanzániában és diktatúra Ugandában.
- ⁶ Daniel Arap Moi
- ⁷ Benjamin Mkapa
- ⁸ Yoweri Kaguta Museveni
- ⁹ A Kelet-afrikai Föderációról további gondolatok olvashatók: Tarrósy, István (2007): Kelet-afrikai Föderáció: Álom vagy valóság? Afrika Tanulmányok. I. évf. 1. sz. pp. 45-55.
- ¹⁰ Közös érdekünk: A Commission for Africa beszámolója; 2005. március, 27. o. (www.commissionforafrica.org)
- ¹¹ www.kulugyminiszterium.hu
- ¹² Technikai – Tudományos Együttműködési Egyezmény (1964), Tudományos és Kulturális Együttműködési Egyezmény (1987), Kereskedelmi Egyezmény (1996) és a Külügyminisztériumok Együttműködési Megállapodása (2000)
- ¹³ Kereskedelmi Egyezmény (1965), Technikai – Tudományos Együttműködési Megállapodás (1966), Tudományos és Kulturális Együttműködési Megállapodás (1966)
- ¹⁴ Technikai – Tudományos Együttműködési Megállapodás (1965), Gazdasági Megállapodás (1968) és egy Kiadatási Egyezség (1965)
- ¹⁵ Ekkor fejeződött be az afrikai diákok ösztöndíj-megállapodása.
- ¹⁶ Beszámoló a budapesti Brit Nagykövetségen 2006. augusztus 30-án tartott kerekasztal-tárgyalásokról, ahol Magyarország szerepét vitatták meg Kelet- és Közép-Afrika fejlődésében, békéjében és biztonságában. (www.africainfo.hu)
- ¹⁷ A Kenyai Gyártók Szövetségének jegyzéke: 2007, tagok jegyzéke. (www.kam.co.ke)
- ¹⁸ Egyesült Nemzetek és a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara: Befektetési Tanácsadó a Kelet-Afrikai Közösséghez: Lehetőségek és Feltételek, 2005. július.
- ¹⁹ Forrás: Ugandai Befektetési Hatóság (www.uia.co.ug)